

Nastroje społeczne w marcu

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Rozwój ogólnej sytuacji w kraju	1
Oceny	1
Przewidywania	3
Sytuacja polityczna	4
Oceny	4
Przewidywania	6
Sytuacja gospodarcza	7
Oceny	7
Przewidywania	8
Sytuacja własna badanych i materialne warunki życia	9
Oceny	9
Przewidywania	11

W ciągu ostatniego miesiąca wzrosło niezadowolenie z kierunku zmian dokonujących się w kraju¹. W stosunku do lutego odnotowujemy również spadek optymizmu w prognozach na najbliższy rok. Największe spadki dotyczą przewidywań odnoszących się do ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej.

ROZWÓJ OGÓLNEJ SYTUACJI W KRAJU

Oceny

W stosunku do lutego ubyło zadowolonych z kierunku zmian dokonujących się w Polsce (z 38% do 34%), a przybyło niezadowolonych (z 40% do 46%). Jednocześnie minimalnie zmniejszył się odsetek badanych niemających sprecyzowanego zdania na ten temat (o 2 punkty procentowe, do 20%).

TABELA 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2023												2024	
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
W dobrym	29	30	28	27	27	28	34	35	33	38	40	38	38	34
W złym	55	54	56	58	57	55	48	51	51	38	37	42	40	46
Trudno powiedzieć	16	16	16	15	15	17	18	14	16	24	23	20	22	20

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (407) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

– wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),

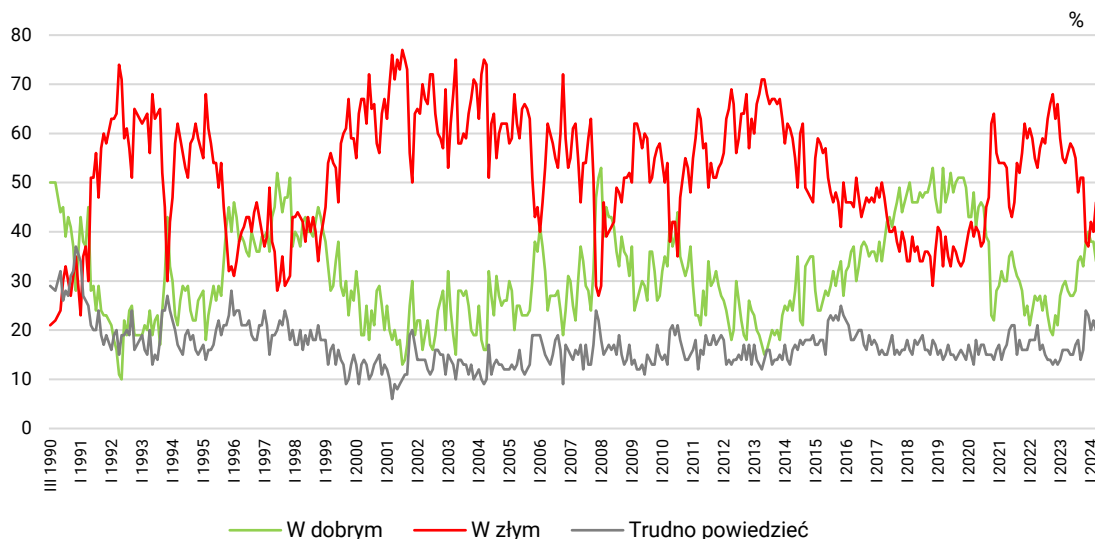
– wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,

– samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 7 do 17 marca 2024 roku na próbie liczącej 1089 osób (w tym: 60,8% metodą CAPI, 24,3% – CATI i 14,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

Pozytywnie kierunek zmian w kraju częściej niż inni postrzegają badani mający co najmniej 45 lat (34%–39% w zależności od kategorii), mieszkańcy największych miast (47%), respondenci lepiej wykształceni (43% absolwentów wyższych uczelni), o dochodach *per capita* wynoszących 4000 zł i więcej (49%), dobrze oceniający warunki materialne własnych gospodarstw domowych (40%), a w grupach społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (50%).

Natomiast negatywnie rozwój sytuacji w Polsce częściej niż pozostali oceniają ankietowani w wieku 25–34 lata (56%), mieszkańcy wsi (56%), osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (60%), o najniższych dochodach *per capita* (59%), niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (74%), a w grupach społeczno-zawodowych – rolnicy (78%).

Postrzeżenie ogólnej sytuacji w kraju zależne jest również od orientacji światopoglądowej i preferencji politycznych. Stosunkowo najlepiej oceniają ją niepraktykujący religijnie (45%), identyfikujący się z lewicą (57%), a w potencjalnych elektoratach – sympatycy Koalicji Obywatelskiej. Z kolei dosyć krytycznie rozwój sytuacji w kraju oceniają praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu (63%), utożsamiający się z prawicą (67%), a w elektoratach – zwolennicy Konfederacji Wolność i Niepodległość, a także Prawa i Sprawiedliwości.

TABELA 2

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Koalicja Obywatelska	69	15	16
Lewica	57	27	16
Trzecia Droga	47	31	22
Konfederacja Wolność i Niepodległość	15	78	7
Prawo i Sprawiedliwość	14	74	12
Niezdecydowani	17	50	33
Niezamierzający głosować	23	53	25

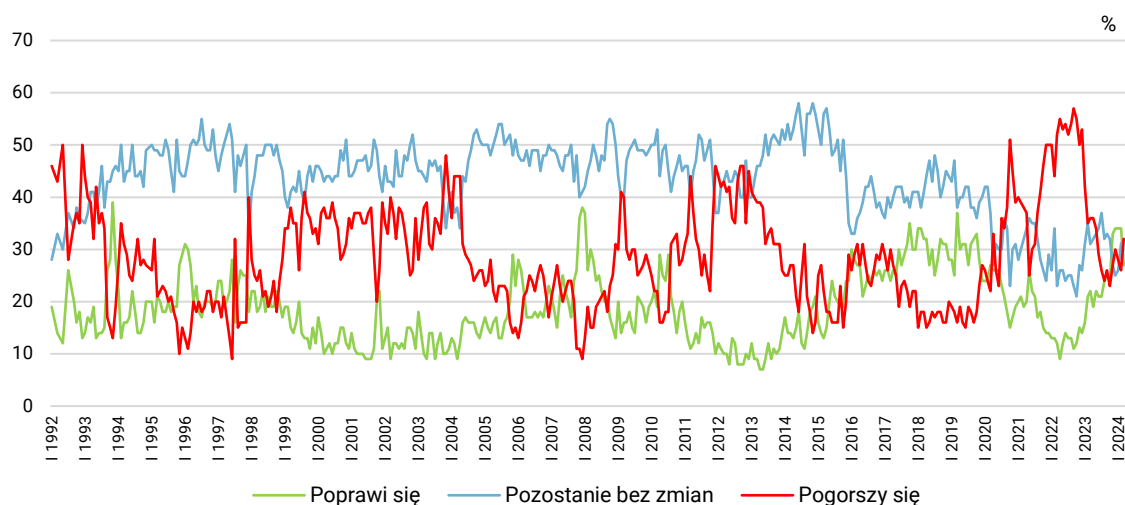
Przewidywania

W ciągu ostatniego miesiąca wyraźnie zmniejszył się odsetek badanych liczących na poprawę ogólnej sytuacji w Polsce (z 34% do 27%), zwiększył obawiających się pogorszenia (z 26% do 32%), a udział nieoczekujących zmian praktycznie nie zmienił się (32%). Co dziesiąty ankietowany nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie (10%).

TABELA 3

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2023											2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
w procentach														
Poprawi się	21	22	19	22	21	21	24	25	24	33	34	34	34	27
Nie zmieni się	35	31	32	33	34	37	32	33	32	27	25	26	31	32
Pogorszy się	35	36	36	34	29	26	24	26	23	27	30	28	26	32
Trudno powiedzieć	9	11	13	11	15	16	20	16	21	13	11	12	9	10

RYS. 2. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

SYTUACJA POLITYCZNA

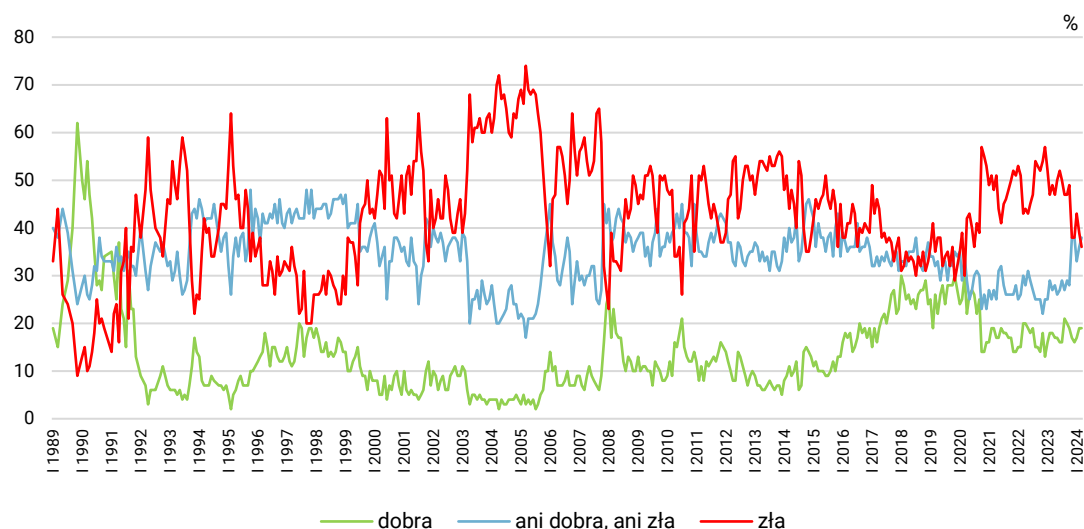
Oceny

W porównaniu z lutym postrzeganie sytuacji politycznej w Polsce zmieniło się jedynie w niewielkim stopniu. Zmniejszył się nieco odsetek badanych oceniających ją negatywnie (z 39% do 36%), zwiększył uważających, że jest ona przeciętna (o 2 punkty, do 38%), natomiast udział opinii pozytywnych pozostał niezmienny (19%). Co czternasty ankietowany nie ma sprecyzowanego zdania na ten temat (7%).

TABELA 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2023											2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– dobra	18	18	17	17	16	16	21	20	19	17	16	17	19	19
– ani dobra, ani zła	29	27	28	26	27	29	27	29	28	38	38	33	36	38
– zła	47	49	47	50	52	50	47	47	49	38	38	43	39	36
Trudno powiedzieć	6	6	7	6	5	5	6	4	4	7	8	7	5	7

RYS. 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Zadowolenie z sytuacji politycznej częściej niż inni deklarują badani w wieku 55–64 lata (23%), mieszkańcy największych miast (35%), absolwenci wyższych uczelni (29%), o dochodach na osobę wynoszących co najmniej 4000 zł (31%), dobrze oceniający warunki materialne własnych gospodarstw domowych (22%), a w grupach społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (31%). Tak jak w przypadku kierunku zmian dokonujących się w kraju częściej zadowolenie z sytuacji politycznej wyrażają nieuczestniczący w praktykach religijnych (26%), ankieterzy o lewicowych poglądach politycznych (39%), a w potencjalnych elektoratach – wyborcy Koalicji Obywatelskiej.

TABELA 5

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	46	40	11	3
Lewica	30	43	25	2
Trzecia Droga	25	58	13	4
Konfederacja Wolność i Niepodległość	6	37	57	1
Prawo i Sprawiedliwość	5	27	63	6
Niezdecydowani	5	41	42	12
Niezamierzający głosować	5	38	44	13

Przewidywania

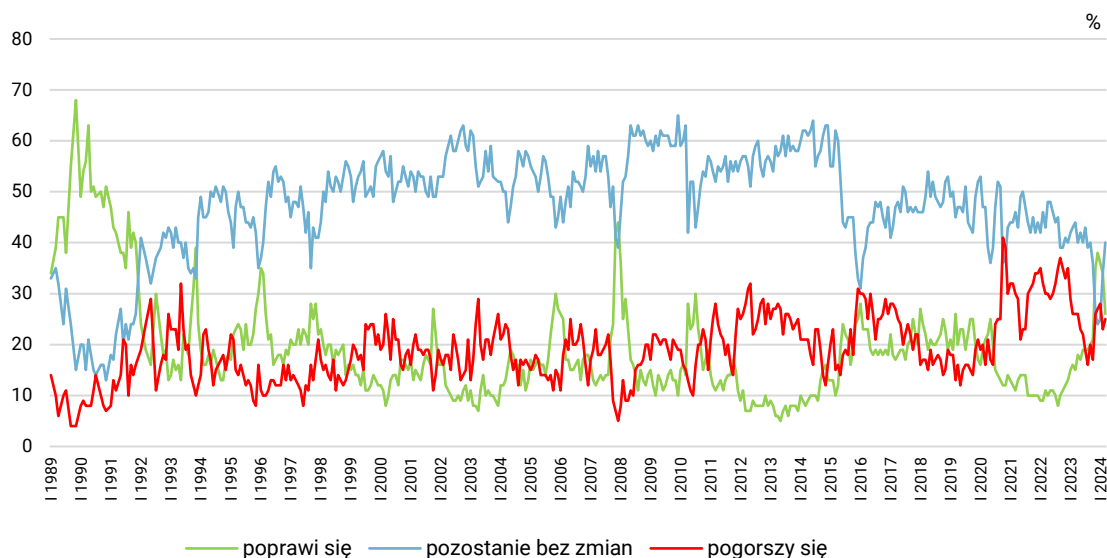
W marcu rejestrujemy pogorszenie prognoz dotyczących sytuacji politycznej w ciągu najbliższego roku. Zdecydowanie zmniejszył się udział badanych uważających, że sytuacja się poprawi (o 8 punktów, do 26%), a zwiększyły się odsetki sądzących, że pozostanie ona bez zmian (o 6 punktów, do 40%), oraz obawiających się pogorszenia (o 2 punkty, do 25%). Co jedenasty badany nie ma wyrobionego zdania na ten temat (9%).

TABELA 6

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	2023												2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
	w procentach														
– poprawi się	16	15	18	17	19	19	19	20	21	35	38	36	34	26	
– nie zmieni się	43	44	40	42	40	43	39	40	36	26	24	25	34	40	
– pogorszy się	26	26	26	23	22	19	16	20	17	26	27	28	23	25	
Trudno powiedzieć	15	15	16	18	18	19	25	20	25	13	11	11	8	9	

CBOS

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

SYTUACJA GOSPODARCZA

Oceny

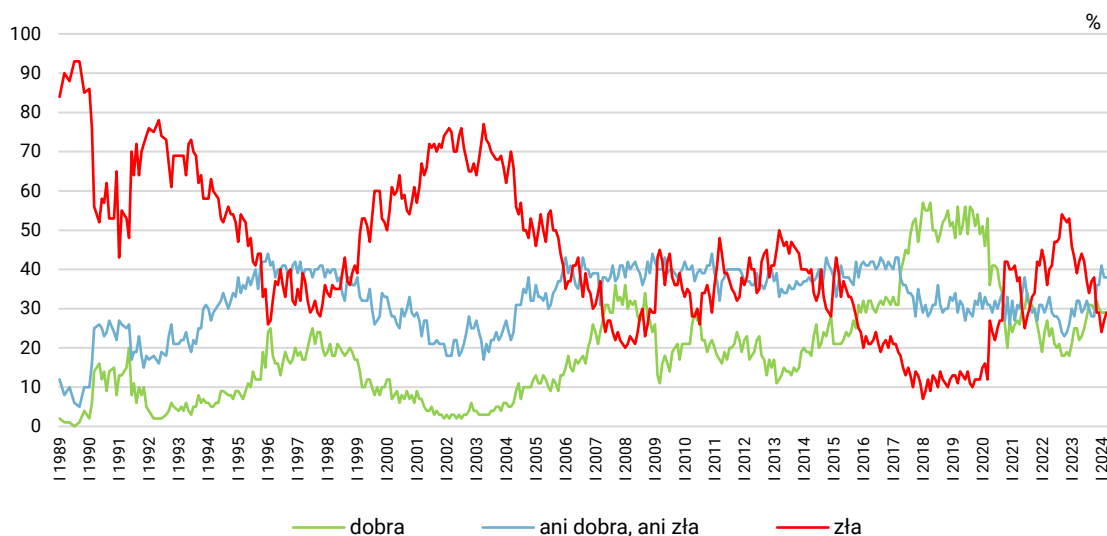
Po odnotowanym w styczniu spadku niezadowolenia z sytuacji gospodarczej, w marcu – już drugi miesiąc z kolei – udział ocen negatywnych minimalnie wzrasta (z 27% w lutym do 29% obecnie). W ciągu ostatniego miesiąca nie zmieniły się natomiast odsetki zadowolonych z kondycji gospodarki (29%) oraz uważających, że jest ona ani dobra, ani zła (38%). Podobnie jak w ubiegłych miesiącach bardzo niewielu ankietowanych nie ma wyrobionego zdania na ten temat (5%).

TABELA 7

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2023											2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– dobra	25	25	22	23	25	28	31	31	30	32	30	29	29	29
– ani dobra, ani zła	28	32	32	29	30	32	30	28	28	36	36	41	38	38
– zła	43	39	42	44	42	37	34	37	38	29	29	24	27	29
Trudno powiedzieć	4	4	5	4	3	4	5	4	5	4	5	6	6	5

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Zadowolenie z sytuacji gospodarczej częściej wyrażają mężczyźni niż kobiety (34% wobec 24%), osoby w wieku 55 lat i więcej (33%–34% w zależności od kategorii), mieszkające w największych miastach (39%), z wykształceniem wyższym (37%), o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym wynoszących co najmniej 4000 zł (42%), dobrze oceniające warunki materialne własnych gospodarstw domowych (36%), a w grupach społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (41%). Podobnie jak w przypadku wcześniej analizowanych wskaźników lepiej sytuację gospodarczą postrzegają osoby mniej religijne – rzadko (33%) lub w ogóle niepraktykujące (30%). Biorąc natomiast pod uwagę poglądy polityczne, stwierdzić można, że częściej są to pytani identyfikujący się z lewicą (37%), w potencjalnych elektoratach zbliżony, stosunkowo wysoki odsetek ocen pozytywnych rejestrujemy wśród zwolenników Trzeciej Drogi, Lewicy i Koalicji Obywatelskiej, przy czym wśród sympatyków Lewicy notujemy również relatywnie wysoki odsetek ocen negatywnych.

TABELA 8

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Trzecia Droga	40	44	14	2
Lewica	40	27	34	0
Koalicja Obywatelska	39	40	18	3
Prawo i Sprawiedliwość	25	35	33	8
Konfederacja Wolność i Niepodległość	21	32	45	2
Niezdecydowani	21	38	36	5
Niezamierzający głosować	21	32	40	7

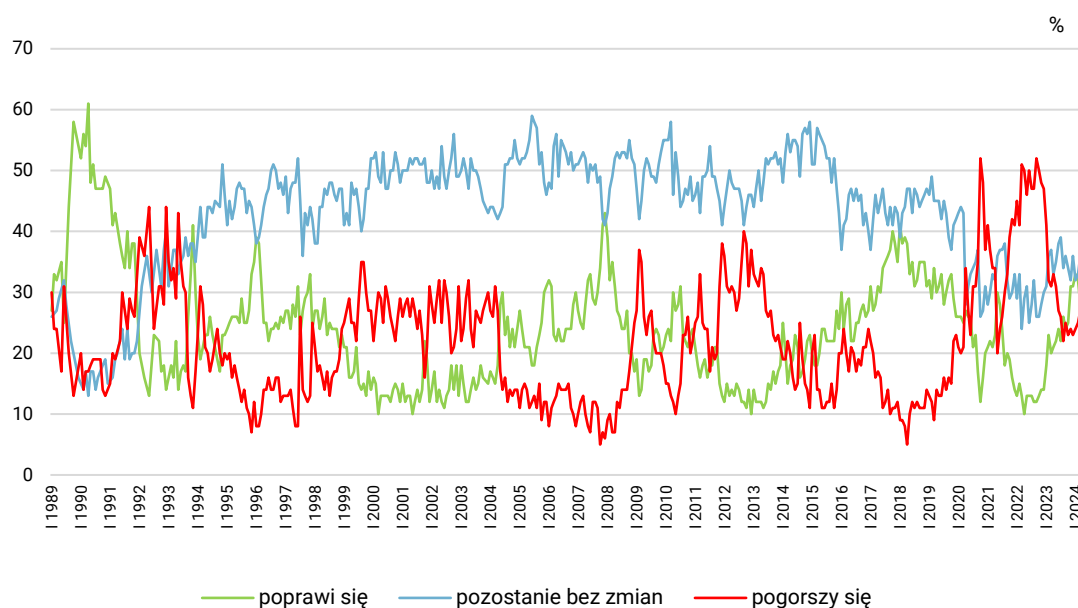
Przewidywania

W stosunku do lutego pogorszyły się trochę przewidywania odnoszące się do sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższego roku. Zmniejszył się udział badanych liczących na jej poprawę (o 4 punkty, do 28%), a zwiększyły się odsetki nieoczekujących zmian (o 3 punkty, do 36%) i obawiających się pogorszenia (o 2 punkty, do 27%). Co jedenasty respondent nie ma sprecyzowanej opinii w tej sprawie (9%).

TABELA 9

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	2023												2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
	w procentach														
– poprawi się	23	20	21	22	24	22	26	24	25	31	31	33	32	28	
– nie zmieni się	36	37	33	35	38	39	34	36	34	32	36	32	33	36	
– pogorszy się	32	31	33	31	27	26	22	25	23	24	23	24	25	27	
Trudno powiedzieć	9	11	13	12	12	13	19	15	19	13	11	11	10	9	

RYS. 6. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

SYTUACJA WŁASNA BADANYCH I MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA

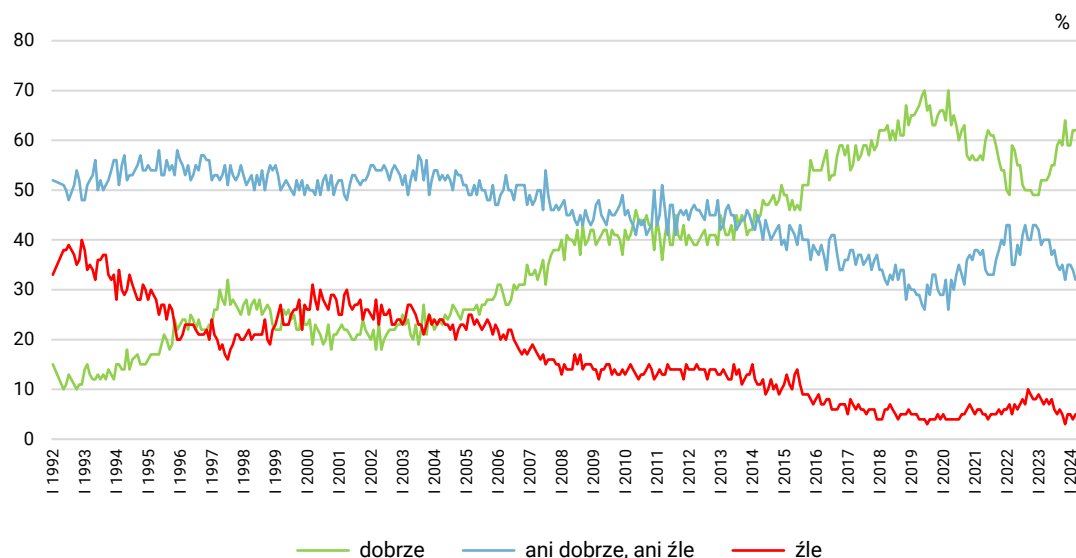
Oceny

W stosunku do lutego praktycznie nie zmieniły się oceny poziomu życia respondentów i ich rodzin oraz warunków materialnych gospodarstw domowych. Obecnie 62% ankieterowanych jest zadowolonych z poziomu życia swojego i swojej rodziny, mniej więcej co trzeci ocenia, że jest on przeciętny (32%), a bardzo niewiele wyraża w tym obszarze niezadowolenie (5%).

TABELA 10

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	2023												2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
	w procentach														
– dobrze	52	52	52	53	55	55	59	60	59	64	59	59	62	62	
– ani dobrze, ani źle	39	40	40	40	37	38	35	34	35	32	35	35	34	32	
– źle	8	7	8	7	8	6	5	6	5	3	5	5	4	5	

RYS. 7. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

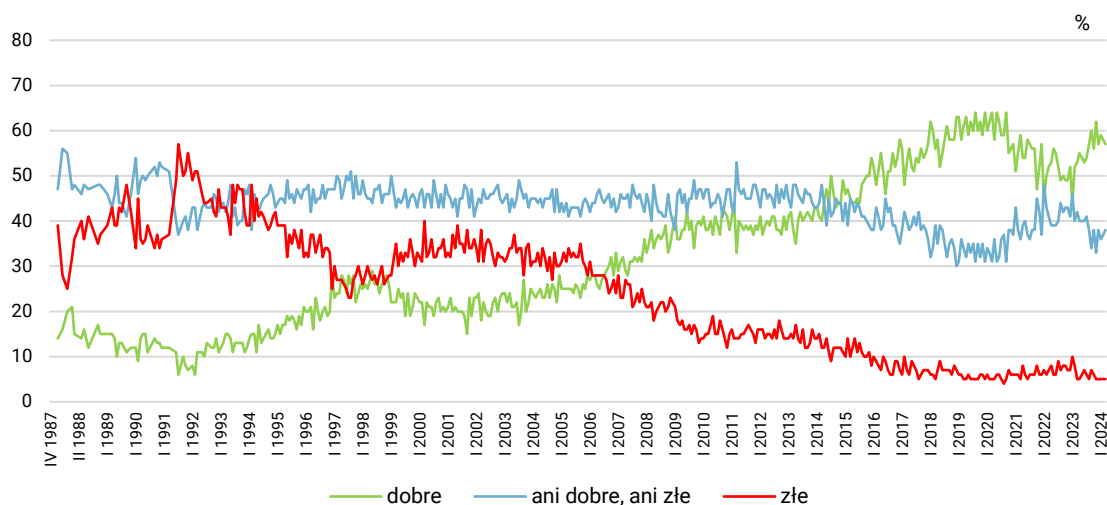
Pomięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Większość badanych pozytywnie ocenia również warunki materialne swoich gospodarstw domowych (57%), 38% uważa, że są one przeciętne, a jedynie nieliczni postrzegają je negatywnie (5%).

TABELA 11

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	2023												2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
	w procentach														
– dobre	52	53	55	54	53	54	57	60	56	62	57	59	58	57	
– ani dobre, ani złe	40	42	40	40	40	41	38	34	38	33	38	36	37	38	
– złe	8	5	5	6	7	6	5	7	6	5	5	5	5	5	

RYS. 8. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

Zadowolenie z poziomu życia oraz z warunków materialnych swojego gospodarstwa domowego rośnie wraz z dochodami ankietowanych *per capita*. Ponadto częściej niż inni pozytywnie o tych obszarach wypowiadają się młodsi respondenci, do 44 roku życia, mieszkańcy największych miast oraz absolwenci wyższych uczelni (zob. tabele aneksowe 7 i 9).

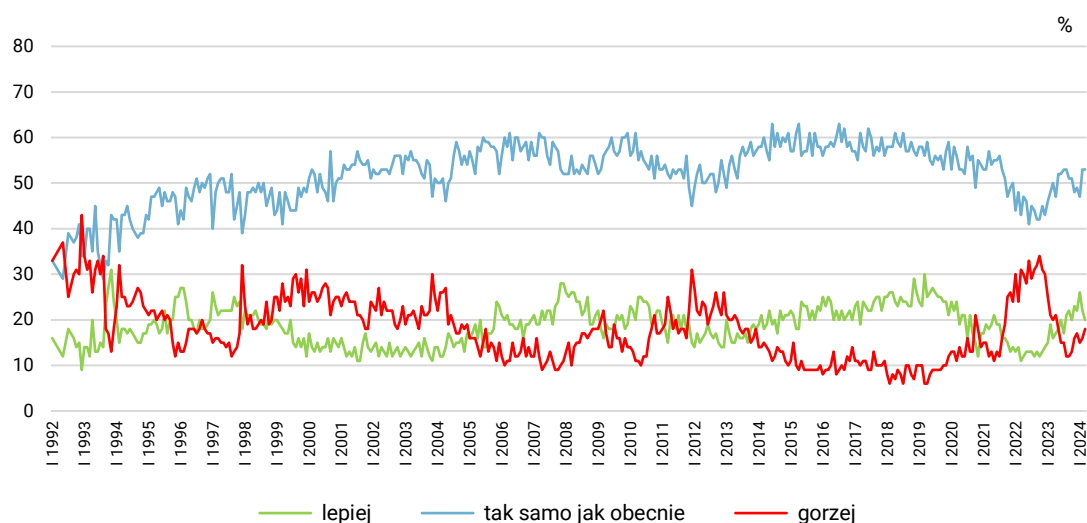
Przewidywania

Trochę gorsze od notowanych w lutym są przewidywania odnoszące do poziomu życia respondentów i ich rodzin oraz warunków materialnych gospodarstw domowych w ciągu najbliższego roku. Od ostatniego miesiąca zmniejszył się nieco odsetek badanych prognozujących poprawę poziomu życia (o 2 punkty procentowe, do 20%), odsetek obawiających się pogorszenia zwiększył się (o 2 punkty, do 18%), a udział zakładających utrzymanie *status quo* pozostał taki sam (53%).

TABELA 12

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2023											2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– lepiej	19	16	17	18	20	17	21	22	20	23	22	26	22	20
– tak samo	48	50	47	52	52	53	53	51	51	48	49	47	53	53
– gorzej	21	20	21	18	15	15	12	12	13	16	17	15	16	18
Trudno powiedzieć	12	14	15	13	12	16	15	15	16	13	12	12	9	10

RYS. 9. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

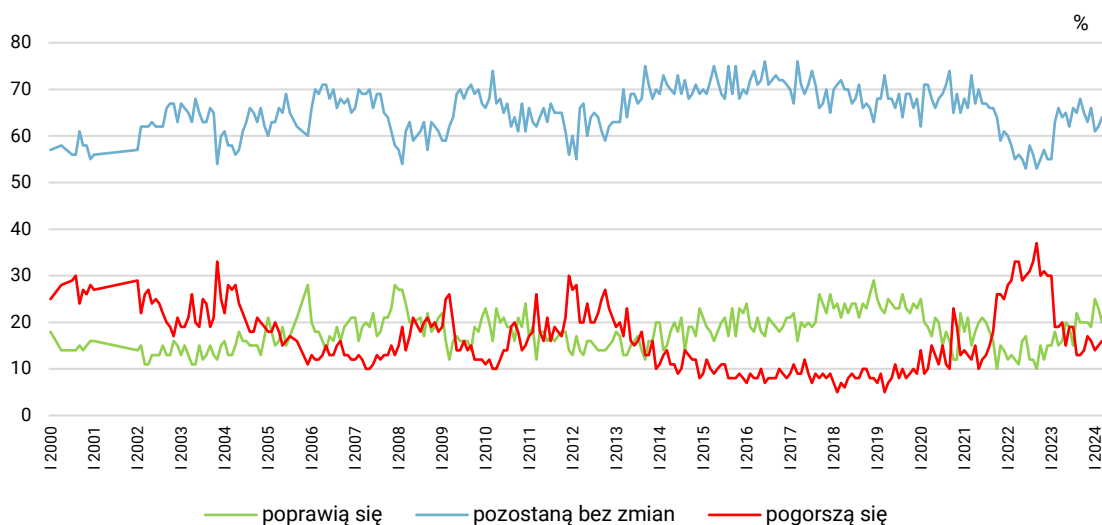
Pomięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

W marcu ubyłó prognozujących poprawę warunków materialnych gospodarstw domowych (o 3 punkty procentowe, do 20%), przybyło nieoczekujących zmian w tym obszarze (o 2 punkty, do 64%), natomiast odsetek liczących na poprawę pozostał praktycznie niezmienny (16%).

TABELA 13

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2023											2024		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– poprawią się	18	15	16	20	19	15	22	20	20	20	19	25	23	20
– pozostaną bez zmian	63	66	64	65	62	66	65	68	65	63	66	61	62	64
– pogorszą się	19	19	20	15	19	19	13	13	14	17	16	14	15	16

RYS. 10. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

W marcu odnotowujemy pewne pogorszenie nastrojów społecznych, do którego mogły przyczynić się takie wydarzenia ostatnich tygodni jak protesty rolników czy też spory w koalicji rządzącej w kwestii prawa aborcyjnego.

W ciągu ostatnich kilku tygodni wzrosło przekonanie, że sytuacja w kraju zmierza w złym kierunku i jest ono obecnie wyraźnie częstsze niż zadowolenie ze zmian dokonujących się w Polsce. Pogorszyły się również przewidywania na najbliższy rok – przede wszystkim te dotyczące ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej. W prognozach odnoszących się do sfery publicznej od kilku miesięcy – mniej więcej od październikowych wyborów parlamentarnych – optymizm był częściej wyrażany niż pesymizm, natomiast obecnie w prognozach odnoszących się do sytuacji ogólnej zaznacza się przewaga pesymizmu, a w przewidywaniach co do sytuacji politycznej i gospodarczej optymizm i pesymizm wyrażane są porównywalnie często. Z kolei w prognozach dotyczących poziomu życia i warunków materialnych utrzymuje się nadal przewaga nadziei na poprawę nad obawami.

Tak jak w poprzednich miesiącach w postrzeganiu sytuacji politycznej przeważa krytycyzm, a sytuacja gospodarcza, podobnie jak miesiąc temu, oceniana jest dosyć ambiwalentnie – zadowolenie równoważone jest przez niezadowolenie. Natomiast w ocenach poziomu życia i warunków materialnych gospodarstw domowych niezmiennie przeważają głosy zadowolenia.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka